

Delårsrapport – sommer 2024

Oppfølging av fredet kulturmiljø i Henningsvær, og tildeling av tilskudd under Post 71.

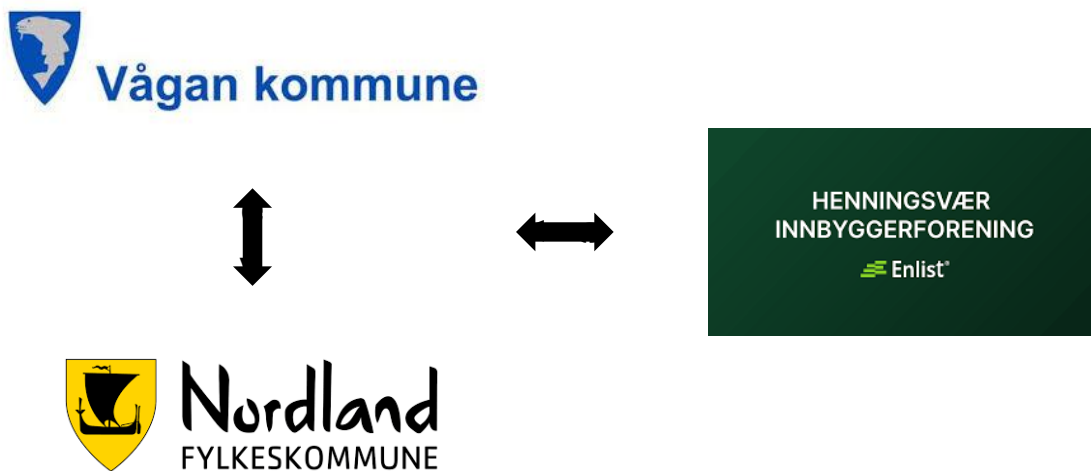
Tom Davies og Tora Nitter

04.09.2024

Delårsrapport, sommer 2024

Oppfølging av fredet kulturmiljø i Henningsvær, og tildeling av tilskudd under Post 71.

Arbeidet første halvparten av 2024 tar utgangspunkt i samarbeidet mellom Vågan kommune, Nordland fylkeskommune og innbyggere i Henningsvær, og om å finne en felles vei videre, etter at store deler av Henningsvær ble fredet som kulturmiljø den 14. oktober 2022.

I mai ble det avholdt et informasjonsmøte, som første i rekken av en flere kommende møter. Møtet viste et behov for informasjon om hvordan man søker om tiltak i et fredet kulturmiljø, og om hvordan man søker om tilskudd til istandsetting under Post 71 Fredete bygg i privat eier (FRIP).

Etter informasjonsmøte ble det utarbeidet et program for 2024, med intensjon om å møte behovene for informasjon og veiledning, og utvikle samarbeidet mellom forvaltning og innbyggere. Programmet innebærer blant annet to 'verksted', hvor man i gruppevis, og i plenum diskuterer disse ulike temaene. Møtene gir også innbyggerne anledning til å fysisk møte representantene for kulturminnemyndigheten og bygningsmyndigheten. Fremdriftsplanen for Henningsvær 2024-25, lenger ned i rapporten, viser planlagte møter.

Flere befaringer har blitt gjennomført i 2024, både i forbindelse med bygningsmessige tiltak, og i forbindelse med tilskuddssøknader. Et utvalg prosjektene presenteres lenger ned i rapporten.

Et viktig tema under samtlige befaringer og møter har vært hvordan bygninger i Henningsvær kan endres, vedlikeholdes og tilpasses, på en måte som bidrar til kulturmiljøet i Henningsvær. Parallelt har diskusjonene rundt mulighetene til å få tilskudd vært like viktig. Per i dag er Post 71 rettet mot istandsetting. Tilbakemeldinger fra innbyggere viser at det er et behov for støtte til formidling, og forvaltning av fredet kulturmiljø, utover bygningsmessige tiltak - vern gjennom bruk. Dette skal diskuteres med Riksantikvaren før neste søknadsfrist for å søke tilskudd.

Formidling som en del av Henningsvær som levende kulturmiljø har også vært et tema, herunder samkjøring av ulike utstillingslokaler og gallerier i Henningsvær, og eksempelvis ressurser som Museum Nord sitt prosjekt om å dokumentere immateriell kulturarv. Markeringen av festivitetsens 100års-jubileum er et eksempel på en god anledning til et formidlingsprosjekt. Hvilke ressurser kan samarbeidet om å styrke kulturmiljøet i Henningsvær?

Huset mitt ble fredet, hva nå? – Informasjonsmøte 3. mai 2024

På første informasjonsmøte/workshop (3. mai) kom ca. 30 deltagere, herunder både medlemmer i HIF og andre innbyggere. Til stedet fra Vågan kommune var kommunalsjef Torbjørn Ollestad, enhetsleder Bjarte Henriksen og rådgiver Tora Nitter. Fra fylkeskommunen var rådgiver Tom Davies, Trym Sundseth og fra Museum Nord var Agnes Csenki og Svein Ingvoll Pedersen.

Tom Davies introduserte deltakere fra forvaltningssiden, og innledet møtet med presentasjon om bakgrunn for fredningen, kulturminneloven, andre kulturmiljøer i Norge, og veien videre for fredningen i Henningsvær. Et sentralt tema var samarbeidet mellom innbyggere og forvaltning, med den hensikt å invitere innbyggere til å bidra til å definere kulturmiljøverdiene i Henningsvær, og ta en aktiv rolle i bruk og forvaltningen av de. Ulike eksempler på bygge-karakter i Henningsvær ble også presentert.

Tora Nitter holdt en presentasjon om Vågan Kommune sitt bygningsmessige myndighetsområde i Henningsvær, og om forholdet mellom fredningsforskrift og bevaringsformål i den gjeldende reguleringsplanen fra 2009. Et viktig budskap her var hvordan regulering og forvaltning har endret seg på kort tid, parallelt med at samfunnet i Henningsvær utvikler seg veldig raskt, og er under stadig økende press fra turisme.

Agnes Csenki og Svein Ingvoll Pedersen presenterte deres prosjekt «Innsamling av immateriell kulturarv i Museum Nord» som innebærer intervju med folk, og innsamling av dokumentasjon av immateriell kulturarv i Henningsvær.

Underveis ble det åpnet for å stille spørsmål fra salen. Siste halvdel av møtet ble brukt til å svare på spørsmål, samt gruppearbeid om innspill til utfordringer og muligheter ved fredningen.

Det ble blant annet gitt innspill om at innbyggerne ønsker at kommune og fylke er fysisk tilstede i Henningsvær, og blir kjent med lokalsamfunnet. Det ble også gitt innspill om at søknadsprosessene er vanskelige å forstå. Innspillene har bidratt til en fremdriftsplan for Tora Nitter og Tom Davies, som blant annet omfatter «drop-in» kontor i Henningsvær, befaringer, møter med innbyggere, og en plan om å utarbeide forenklede veiledere om søknader etter plan- og bygningsloven, kulturminneloven, og søknader om tilskudd.

Et annet tema som ble tatt opp var samkjøring av utstillinger og formidlingsprosjekter, og et sted å samle skriftlig og fotografisk materiale om bygninger og steder i Henningsvær. Formidling av bakgrunnen for kulturmiljøet har et stort uutnyttet potensiale. Denne tråden tas med videre av Museum Nord og HIF.

Et mye repetert tema fra det siste halvåret er ønsket om ytterligere informasjon om søknadsprosesser, og at reguleringsplan for Henningsvær har et sårt behov for rullering/vask/oppdatering, slik at den samsvarer fredningsforskrift, dagens syn på kulturmiljøforvaltning, og med øvrige endrede behov i Henningsvær.

På neste side er «Oppsummering etter infomøte», som ble sirkulert etter verksted/infomøte 3.mai. Innspill fra dette møtet, og andre møter har bidratt til «Fremdriftsplan for Henningsvær 2024-25» (på side 5).

Dette er en foreløpig plan for Tora og Tom sitt arbeid fremover.

Oppsummering etter møte #1 om Henningsvær kulturmiljøfredning 02. mai 2024

Den 2. mai avholdt Nordland fylkeskommune og Vågan Kommune et møte om kulturmiljøfredningen i Henningsvær. Intensjonen med møtet var å finne ut av hvilke virkninger, behov og ønsker fredningen har skapt for innbyggerne i Henningsvær, og informere om søknadsprosess innenfor fredningsområdet. Til stede var også Museum Nord, som presenterte sitt prosjekt om innsamling av immateriell kulturarv i Henningsvær. Takk til Museum Nord for presentasjon, takk til møtedeltagere for konstruktive tilbakemeldinger og innspill, og innbyggere for en varm velkomst i Henningsvær. Møtet ble innledet med presentasjoner om kulturmiljøfredning og søknadsprosesser innenfor fredningsområdet. Det ble deretter åpnet for spørsmål, og avholdt en gruppeoppgave hvor møtedeltakere sammen diskuterte og skrev ned hvilke utfordringer muligheter kulturmiljøfredningen har skapt.

Utfordringer og muligheter

Flere mener at kulturmiljøfredningen i Henningsvær er positiv markedsføring, og at det har gode ringvirkninger både for næringen, stedet og nærmiljøet. Den stadig voksende turismen behøver dog en bedre infrastruktur enn det som finnes nå, og skiltplan for både trafikk og næring etterlyses. En problemstilling som ble tatt opp var at informasjonslinjen fra forvaltningen til innbyggere må bli bedre. Det var stor misnøye rundt manglende informasjon, blant annet om at stillingen knyttet til fredningen var besatt allerede i 2023, og blant innbyggerne virker det uklart hvilket mandat denne stillingen har. Noen innbyggere opplever byråkratiet og regulering som tung, og uten god kunnskap om lokalbefolkningens behov. Det nevnes at det er positivt at man kan få tilskudd til restaurering, men at det er behov for hjelp og veiledning til hvordan man søker. To andre problemstillinger som ble nevnt var brannsikring og sprenging av berg.

Veien videre

- **Kommunen og fylkeskommunen vil være tilstede** i Henningsvær ca. en gang i måneden, samt arrangere flere informasjonsmøter. Høsten 2024 avholdes møte om tilskuddssøknader. Nærmere tid og sted for dette vil annonseres god tid i forveien.
- **Utforming av enkle veiledere**, til både tilskuddssøknad og byggesøknader.
- **Kommunikasjon** – Informasjon vil publiseres på Vågan kommune sin nettside, Facebook-gruppen 'Hva Skjer i Henningsvær', samt ved oppslag på tavlen på joker.

Har du spørsmål eller innspill er det bare å ta kontakt.

Tora Nitter har kontor på Rådhuset i Svolvær og kan kontaktes på tlf.: 75420437 og epost: tora.nitter@vagan.kommune.no

Tom Davies har kontor i Bodø, og kan kontaktes på tlf.: 75650477 og epost: tomdav@nfk.no

Innspill til Museum Nord kan rettes til Agnes Csenki på epost: agnes.csenki@museumnord.no

Tidsrom	Oppgave	Ansvarlig
Juni-august	1. Veileder om søknadsprosesser med kommune, 2. tilskudds veileder Post 71 FRIP, 3. Tom og Tora til stede i Henningsvær en gang i måneden. Tora mulig oftere. (Første gang 19. Juni 2024) 4. Møte med Riksantikvaren – oppdatering ang. fremskritt / workshop osv. avklaring rundt midler og prioriteringer under Post 71 FRIP. 5. Kulturminnefondet – diskutere bygninger som ligger utenfor fredning.	TD / TN
August-september - fremover	1. Workshop #2 (sen september) – Kartlegging og samskapningsoppgave, innlegg fra Brannvesenet med gruppearbeid om beredskap, presentasjon av arbeid med veiledere til byggesøknader og tilskudd søknader, innlegg fra tidligere søker om erfaring av søkeprosess. 2. Utarbeide utfyllende beskrivelser av rollefordeling, målsetting og samarbeid mellom Tom og Tora sin stilling samt Henningsvær Innbyggerforening (HIF) - grunnlag for eventuell rapportering. 3. Evalueringsmøte av saksbehandlingsrutiner mellom NFK og kommune ifm. Bevaring og fredning (foreløpig tidspunkt; etter fellesferie / tidlig høst 2024), 4. Lage en egen nettside (veldig enkel) med info om kulturmiljøet i Henningsvær. Her skal også veilederne legges ut. Nettsiden eventuelt kobles til "Det gode liv i nord" og Museum Nord, Riksantikvaren, Kulturminnefondet, osv. Riksantikvarens eksempelsamling og veiledere. (TN) 5. Planlegge et kartleggingsprosjekt av innbyggernes forhold til kulturminner og kulturmiljø i Henningsvær. Kartlegging kan også gi et bilde av hvordan innbyggere i Henningsvær bruker byen. Ser for oss gjennomføring sen høst 2024/vår 2025 (pågående etter perioden) 6. Utvikle interaktivt kart over Henningsvær med historie, eksempel på ferdigstilte prosjekter, og pågående prosjekter – som skal benyttes av rådgivere og innbyggere - Trykkbart på nettside?	TD/TN
Oktober-november	1. Tilskudds søknader – gjennomgang av søknader, kost og omfang – før innsending i november	TD/TN
November-desember	1. Siste sjekk og innsending av søknader. – bistår med hjelp til Digisak.	TD/TN

Pipefest på Trevarefabrikk 5. mai 2024

Pipefesten var en feiring av restaurering av pipen på Trevarefabrikken, støttet av Nordland fylkeskommune, Riksantikvaren og flere «pipeeiere». Prosjektet følger istandsetting av fasadene støtte av Kulturminnefondet. Feiringen ga anledning å presentere arbeidet etter fredning – kulturmiljøer som nye type fredning i Norge – planer for samarbeid mellom innbyggere, Vågan kommune og Nordland fylkeskommune til en bredere audiens.

Kvelden hadde også innlegg fra Alf-Per Johansen om historie til Henningsvær (med flere flotte gamle bilder), Cecilie Haaland som driver glass og keramikk verksted på Engelskmannsbrygga og Trevarefabrikks Mats Alfsen om deres opplevelse i Henningsvær.

Det ble god stemning med live musikk og anledning å treffe en del nye innbyggere.

Program for kvelden:

17:00 Dørene åpner

18:05-18:15 Trevarefabrikken v/ Mats Alfsen ønsker velkommen

18:15-19:00 Henningsværs historie i tre steg v/ Alf Per Johansen, Cecilie Haaland og Mats Alfsen

19:00-19:30 Nordland fylkeskommune forteller om muligheter og prosesser knyttet til kulturmiljøfredning (19:30-19:40 Visning av kortfilmen "Den Siste Pipen")

19:40-20:00 Avdukning av pipeplakett

20:00-20:45 Kanapé, sprudlevann og mingling

20:45-21:00 Lotterivinnere trekkes og annonseres

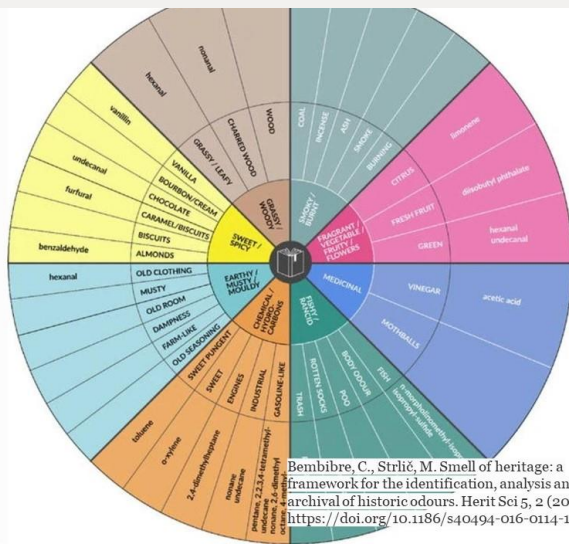
21:00-00.00 Kulturelt innslag (TBA)

Vi vet ikke så mye om fortidens lukter. Likevel spiller lukter en viktig rolle i hverdagen vår: De påvirker oss emosjonelt, psykologisk og fysisk, og de påvirker måten vi forholder oss til historien på.

Kan dette føre til at vi betrakter visse lukter som kulturarv? Og hvordan kan vi i så fall identifisere, beskytte og bevare slike lukter som kulturarv?

Fra alternative syn på kulturarv tatt fra presentasjon fra Nordland fylkeskommune

Bembibre, C., Strlič, M. Smell of heritage: a framework for the identification, analysis and archival of historic odours. Herit Sci 5, 2 (2017). <https://doi.org/10.1186/s40494-016-0114-1>

Noen utvalgte prosjekter

Lysvoldbrygga,

Restaurering av brygga bygd i 1870 med ny kai og kran.

Festiviteten

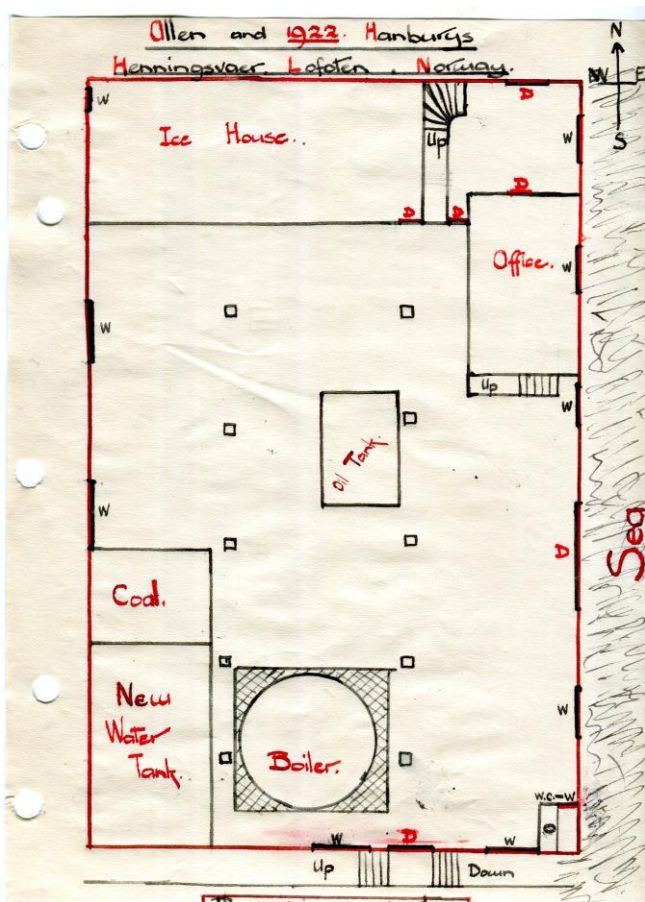
Begynte som bygg til 'Lofoten Motorfabrik' i Marinepollen, Svolvær. Etter konkurs kjøpte skytterlaget bygningen og flyttet det til Henningsvær, hvor den ble plassert på murene til Dreyers gamle fjøs.

Har 100-års jubileum i 2025, som bør markeres.

Fiskekrogen

Tilbygg til eksisterende kjøkken. Utformet etter karakteren til hovedbygget i tilsvarende materiale som tilpasser restauranten og omgivelser.

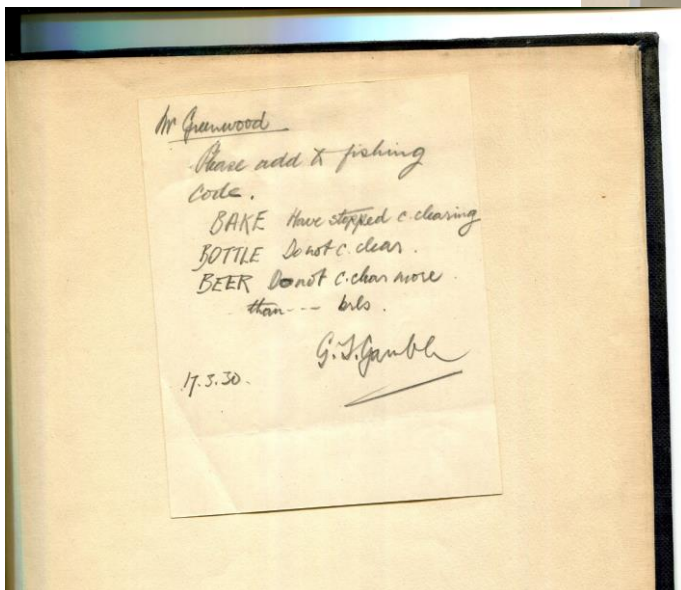
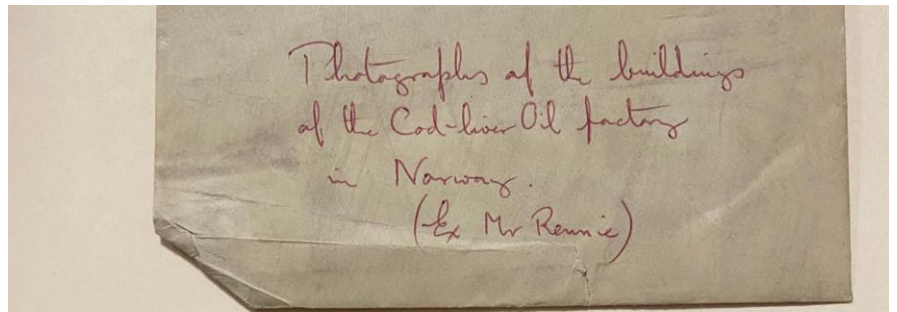

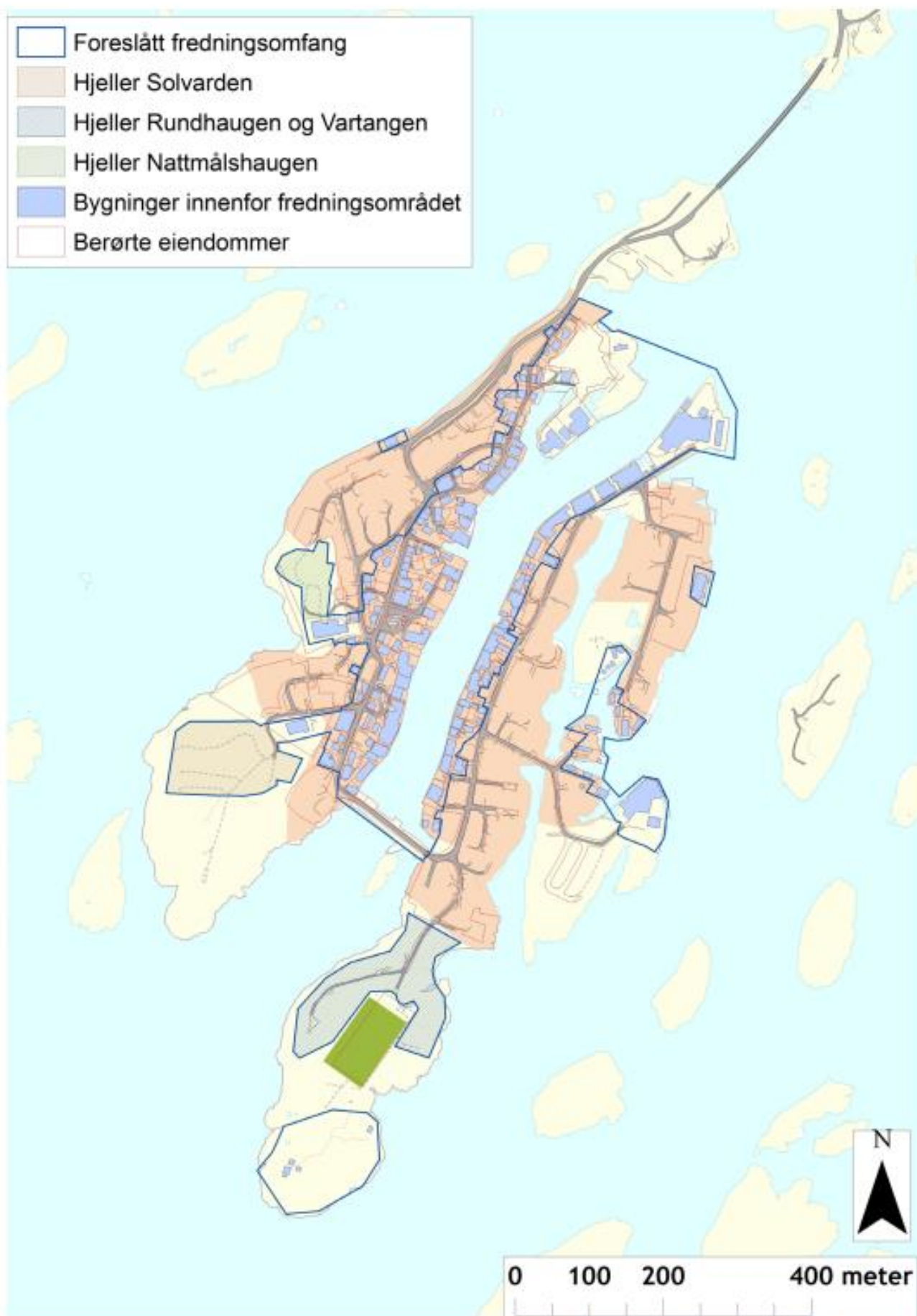
Engelsmannsbrygga, Torvet

Restaurering av vinduer på første etasjer
– nye antikvarisk glass og kitt

Også forskning med nye kilder fra Glaxo-Smith-Kline som kjøpte Allen-Hanbury (firmaet som bygde Engelsmannsbrygga) i 1986

En del opplysninger om
forretningskodenavn om fisk – for å holde
det hemmelig / tegninger og gamle bilder.

Forslag til fredningsområde.